

BOLALARGA INGILIZ TILIDA OT(NOUN)SO'Z TURKUMINI O'RGATISHNING PEDAGOGIK VA INNOVATSION USULLARI

Valiyeva Dilshoda

Farg'ona davlat universiteti Ingliz tili va adabiyot fakulteti 2-kurs

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik yoshdagi o'quvchilar hamda bolalar uchun ingliz tilidagi ot so'z turkumi ustida ishlashning samarali usullari haqidagi pedagogik va nazariy malumotlar hamda amaliy qo'llash uchun ishlatiladigan manbalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: otlar, sanaladigan otlar, sanalmaydigan otlar, ish varoqlari, qo'shiqlar, joy nomlari, hayvonlar, narsa nomlari, yosh va individual xususiyatlari, kuylash, mashg'ulotlar, lug'at

Biz bilamizki barcha tillarda lug'atning eng katta qismini ot so'z turkumi tashkil etadi: shu jumladan ingliz tilida ham so'zlarning eng katta sinfi ushbu turkum so'zlaridan iboratdir. Ingliz tilida ot so'z turkumi noun (ot) deb yuritiladi Dastlab misol tariqasida ot so'z turkumini ingliz tilidagi quyidagi so'zlar orqali ifodalashimiz mumkin: a thing - narsa nomlari (book - kitob), a person - shaxslar (Umida - Umida ismi), an animal - hayvonlar, insects - hashorotlar (a dog - it , fly - pashsha), a place - joy nomlari (Tashkent - Toshkent shahri), fikr yoki harakatga tegishli bo'lgan so'zlar jamlanmasi.

Ingliz tilida ot kim? nima ? so'rog'iga javob bo'ladi va gapda ko'pincha ega vazifasida keladi. Otlar 2 guruhga bo'linadi:

Sanaladigan otlar (Countable nouns)birlik va ko'plik shakllariga ega bo'ladi birlik yoki ko'plikda kelishiga qarab birlik yoki ko'plik shaklidagi fe'l bilan keladi birlik shaklida kelganda oldida a, an, yoki one kabi aniqlovchilar bo'lishi mumkin ko'plik shaklida kelganda oldida many yoki few aniqlovchilari bo'lishi mumkin ko'plik shaklida kelganda oldida many yoki few aniqlovchilari bo'lishi mumkinfaqat ko'plik shaklida kelganda oldidan some aniqlovchisi ishlatilishi mumkin.Faqat ko'plik shaklida oldidan number of kelishi mumkin

Sanalmaydigan otlar (Uncountable nouns),faqat bir shaklga ega birlik shaklidagi fe'llar bilan keladi oldidan a, an yoki one so'zlari aniqlovchi sifatida kelmaydi oldidan aniqlovchi sifatida much ishlatilishi mumkin oldidan aniqlovchi sifatida some kelishi mumkin oldidan amount of qo'llanishi mumkin

Muayyan turdagi otlar odatda doim sanaldigan bo'ladi. Masalan:

People(odamlar): a boy(bola); a girl(qiz); a man (kishi)

Animals(hayvonlar) : a cat(mushuk); a dog(it); a horse(ot)

Plants(o'simliklar) : a cactus(kaktus); a tree(daraxt); a flower(gul)

Insects(hasharotlar) : an ant(chumoli); a butterfly(kapalak); a bee(ari)va boshqalar.

Sanalmaydigan otlar:

Food(oziq-ovqat): Bread(non); cake(tort); chocolate(shokolad)

Material(material): copper(mis); iron(temir); paper(qog'oz) Liquid(suyuqlik):
water(suv); oil(neft); milk(sut) va boshqa narsalar.

Otlar 2 ta katta guruhga bo'linadi: °countable nouns (sanaladigan otlar) °uncountable nouns (sanalmaydigan otlar) °Countable nouns (sanaldigan otlar) - sanab bo'ladigan, birlik yoki ko'plik shakllarda kela oladigan otlar kiradi. Bunda ot birlik shaklda kelsa, uning oldidan a/an yoki one so'zlarini qo'yamiz. Agar ko'plik shaklda kelsa, so'z oldidan many yoki few kabi ko'plikni ifodalovchi so'zlar kelishi mumkin. Misol uchun: a book - kitob , an elephant - fil bu so'zlar countable singular nouns (sanaladigan birlikdagi otlarga kiradi.) many books - ko'p kitoblar, few apples - bir nechta olmalar countable plural nouns (sanaladigan ko'plikdagi otlarga kiradi.) °Uncountable nouns (sanalmaydigan otlar) - sanab bo'lmaydigan, faqatgina ma'lum o'lchov birliklari bilan o'lchanadigan otlar kiradi. Ushbu otlar oldidan some, a piece of, a bottle of kabi so'zlar keladi. Misol uchun: some money - biroz pul, a piece of cheese - pishloq bo'lagi. (sanalmaydigan otlarga kiradi.) Noun (ot)larning plural (ko'plik) hamda singular (birlik) shakllari turli qo'shimchalar hamda so'zdagi o'zgarishlar bilan farqlanadi. °Singular nouns (birlik) dagi otlar oldidan a / an artikllari yoki one so'zi kelib ularning bitta ekanligini bildiradi. Misol uchun: a girl - (bitta) qiz an octopus - (bitta) sakkizoyoq one book – (bitta) kitob ° Plural nouns (ko'plik) dagi otlarni esa quyidagi qo'shimchalar qo'shish bilan yasashimiz mumkin: - s, es, ies. Ushbu qo'shimchalar so'z oxirida qo'shilib ko'plik ma'nosini anglatadi. Misol uchun: a girl - girls an apple - apples puppy - puppies (- y bilan tugagan so'zlarga ies qo'shimchasi qo'shiladi, - y harfi esa tushirib qoldiriladi.) a potato - potatoes (-y bilan tugagan so'zlarga es qo'shimchasi qo'shiladi).

Dastlab bolalarning yosh va individual xususiyatlariga e'tibor berishimiz biz berayotgan ma'lumotlarning bolalarga qanchalik samara berishini bilib olishimizga yordam beradi. Yoshi kichik o'quvchilarga rasmlar orqali tushuntirish eng samarali va isbotlangan usul hisoblanadi. Chunki kichik yoshdagi bolalarning fotografik xotirasi juda yaxshi rivojlangan bo'lib, bu esa ular o'zlari ko'rgan ma'lumotlarini tez va uzoq muddat esda saqlab qolishlariga imkon yaratadi.

Biz suratlarni bolalar tanish bo'lgan narsalar rasmi tushirilganlaridan foydalanishimiz kerak. Yuqoridagi rasm aynan shunday. "What things are you looking? " - " Bolalar bu rasmda siz nimalarni ko'ryapsiz?", "What is described?" " Nimalar tasvirlangan?", "How do we ask what is the picture?" "Suratdagi narsalarga qanday so'roq beramiz?" kabi savollar bilan murojaat qilamiz. Bolalarga ushbu rasm juda ham tanish chunki bolalar hayvonot olamini, atrof muhitni, oila a'zolarini yaxshi biladilar

shu sababli yuqoridagi savollarimizga bolalar qiziqish bilan qarashadi hamda bemaol javob bera olishadi. Biz dastlab narsalarning o'zbekcha nomlarini so'ngra esa rasm asosida inglizcha nomlarini aytirishimiz maqsadga muvofiq. Rasmlar juda sodda bo'lishi lozim hamda biz rasmdagi jonzotlar, joylar yoki narsalarni sanab bo'lish yoki bo'lmasligi haqida ham bolalar bilan fikr yuritishimiz kerak.

Xulosa: Noun (ot) ustida turli mashqlar bajarish mavzuni mustahkamlashga yordam beradi. Ayniqsa turli xildagi otlar keltirilgan raskraskalardan foydalanib, bolalarga ularni bo'yash topshirig'ini berishimiz mumkin. Ushbu oddiy mashg'ulot o'quvchilarga har xil turdagi otlarni aniqlash va yozib olishga yordam beradi. Shuningdek oddiy tushunchalarni o'rganishdan misol uchun so'zlarni topish yoki bo'lmasa rasmlarni birlashtirish kabi worksheet lardan samarali foydalansak bolalarni dars mobaynida zerikib qolishlarini hamda mashg'ulotning samarasiz ketmasligini oldini olgan bo'lamiz.

REFERENCES

1. Raymond Murpyh "ART FLEX" Publishing house 2017
2. Ingliz tili grammatikasi Muhammad G'aprov. Robiya Qosimova "Turon iqbol" Toshkent
3. [pinterest.themoffattgirls.com](https://www.pinterest.com/themoffattgirls/)
4. [pinterest.madebyteachers.com](https://www.pinterest.com/madebyteachers/)
5. Facebook.com <https://www.facebook.com/105424551296684/posts>

